

Terveydenhuolto tarvitsee uudenlaista osaamista – Tampereella vastataan haasteeseen

Tampereen Ammattikorkeakoulu on profiloitunut geeni- ja genomitiedon hyödyntämiseen terveydenhuollossa.

Outi Kajula (vas.) ja Arja Halkoaho ovat Tampereen ammattikorkeakoulun yliopettajia.

18.4. 7:48

Suomessa tehdään erittäin korkeatasoista, kansainvälisesti arvostettua genetiikan alaan liittyvää tieteellistä tutkimusta. Lääketieteellisen genetiikan saralla on tunnistettu lukuisia yhden geenin aiheuttamia sairauksia ja alttiuksia, ja meillä on hyvät käytänteet näiden sairauksien diagnosointiin, seurantaan ja hoitoon.

Genomitiedon eli ihmisen koko perimästä saatavan tiedon käyttö terveydenhuollossa yleistyy lähivuosina. Tämä mahdollistaa sen, että terveyden edistäminen ja sairauksien hoito tullaan suunnittelemaan yksilöllisesti perimästä saatavan tiedon avulla.

Suomeen on laadittu kansallinen genomstrategia, jossa esiteltyiden toimenpiteiden avulla varmistetaan genomitiedon tehokas hyödyntäminen terveydenhuollossa. Tämän lisäksi Suomessa valmistellaan lainsäädäntömuutoksia, Genomilaki ja Biopankkilain kokonaisuudistus. Tarkoitus on, että lait tulevat ohjaamaan genomitiedon käyttöä niin tutkimuksessa kuin hoidossa.

Teknologinen kehitys on mahdollistanut koko perimän tutkimuksen ja siitä saatavan tiedon hyödyntämisen myös kliinisessä työssä. Tulevaisuudessa terveydenhuollossa tarvitaan uudenlaista osaamista, ei pelkästään lääketieteen alalla.

Ammattikorkeakouluista valmistuu vuosittain eri aloilla toimivia terveydenhuollon ammattilaisia, joka kohtaavat työssään eri periytyviä sairauksia sairastavia ja sairastumisriskissä olevia henkilöitä. He tarvitsevat työssään laaja-alaisen ymmärryksen perinnöllisten sairauksien luonteesta ja sairauksien mahdollisista vaikutuksista niitä sairastavien ja sairastumisriskissä olevien henkilöiden hyvinvointiin ja toimintakykyyn.

Geeni- ja genomitietoon liittyy paljon myös eettisiä kysymyksiä. On tärkeää, että terveydenhuollon ammattilaiset pystyvät kuuntelemaan asiakkaiden mahdollisia huolia ja käymään dialogista keskustelua myös eettisistä kysymyksistä. Eettinen sensitiivisyys ristiriitojen huomioimiseen asiakkaiden ja henkilökunnan keskuudessa edellyttää avointa dialogista keskustelua eri toimijoiden kesken.

Jotta voimme tulevaisuudessakin tuottaa laadukasta asiakaslähtöistä hoitotyötä, Suomessa tarvitaan satsausta perinnöllisten sairauksien hoitotyön ja sen johtamisen kehittämiseen. Lisäksi tulee lisätä tutkimusosaamista sekä osaamista tutkitun tiedon implementointiin

käytännön hoitotyöhön niin erikoissairaanhoidossa kuin perusterveydenhuollossa. Parhaiten näihin tarpeisiin voidaan vastata terveydenhuollon ammattihenkilöiden tutkintoon johtavissa koulutuksissa, mutta myös tukemalla heidän jatkuvaa oppimistaan.

Tampereen Ammattikorkeakoulu on profiloitunut vuodesta 2019 alkaen geeni- ja genomitiedon hyödyntämiseen terveydenhuollossa ja tämä on yksi strateginen keihäänkärki. Tätä kehittämistä on edesauttanut Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama PROFITU-strateginen hanke mikä on myös mahdollistanut koulutusten kehittämisen kaikilla tasoilla. Olemme vastanneet tähän työelämästä ja tutkimuksesta nousseeseen tarpeeseen tarkastelemalla hoitoalojen opetussuunnitelmia, lisäämällä periytyviin sairauksiin liittyviä ammattikorkeakoulu- ja ylempi ammattikorkeakouluopintoja sekä eri kohderyhmille suunnattuja täydennyskoulutuksia.

Koulutuksissa on huomioitu alan laaja-alaisuus ja monimuotoisuus. Suomessa alkaa ensimmäisen kerran kansainvälinen Genetic and Genomic Counselling ylempi ammattikorkeakoulututkinto-ohjelma syksyllä 2021. Tämän koulutuksen yhtenä painopistealueena on tutkimusosaamisen vahvistaminen, näin tulevat maisteritasoiset opinnot suorittaneet terveydenhuollon ammattilaiset voivat olla osana tuottamassa tieteellistä tutkimusta alan tutkimusryhmissä, sekä he voivat hyödyntää osaamistaan periytyviin sairauksiin liittyvän hoitotyön kehittämiseen näyttöön perustuen.

Opetuksen ja osaamisen kehittämiseksi tarvitaan yhteistyötä eri sidosryhmien ja strategisten yhteistyökumppaneiden kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Tulevaisuudessa tarvitaan yhä enemmän investointeja opetuksen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen, jotta voimme olla mukana tasavertaisina toimijoina kansainvälisissä verkostoissa.

Outi Kajula

TtT, yliopettaja, geneettisten sairauksien hoitotyö, Tampereen ammattikorkeakoulu

Arja Halkoaho

TtT, dosentti, yliopettaja, terveyden edistäminen PROFITU-hankkeen projektipäällikkö, Tampereen ammattikorkeakoulu